

INFOBLAD

Identifiering av hinder avseende stärkt brandskydd för särskilt riskutsatta och förslag på vägar framåt

Syfte och mål

Projektet har genomförts i samverkan mellan Räddsam VG och Centrum för forskning och samhällsrisker vid Karlstad universitet. Sverige har en nollvision för brand – ingen ska behöva omkomma eller skadas allvarligt på grund av brand. Likväl dör årligen hundratalet personer i brand (flertalet i bostad) och ca fem gånger så många skadas allvarligt.

Samhällets inriktning är att äldre personer och personer med vissa funktionsnedsättningar ska ha möjlighet att bo kvar i sin bostad så länge som möjligt och få individuellt anpassat stöd i form av vård, hjälpmedel och anpassning av bostaden. Prognoser visar exempelvis att till år 2030 förväntas antalet personer över 80 år stiga från 534 000 till 806 000 personer. Med detta som bakgrund bedömer MSB att dödsbränderna för 80+ personer kommer öka med 30 % till år 2030. Utgångspunkten har varit bedömningen på lokal nivå att det saknas en tydlig implementeringsstrategi för stärkt brandskydd, i syfte att nå den nationella nollvisionen för brand. Projektets mål har utifrån det varit att identifiera hinder och föreslå olika lösningar, med syfte att det nationella brandskydds målet ska uppnås.

Metoder och genomförande

Baserat på tidigare utredningar samt erfarenheter av praktiskt arbete har fyra arbetsområden identifierats: Arbetsmiljö, ekonomi, juridik och teknik. Datainsamling i projektet har skett via studier av tidigare rapporter inom området samt med hjälp av intervjuer och workshop med referensgruppen.

Projektgruppen har genomfört fiktiva händelseutredningar baserade på vanligt förekommande scenarier för dödsbränder som drabbat sårbara personer, och använt en MTO-karta med utgångspunkt i en verklig dödsbrand. Under arbetets gång har Norge identifierats som ett föregångsland gällande ett effektivt arbete med brandskydd för särskilt riskutsatta, varpå intervjuer även gjordes för att lära av det.

Resultat

Lagstiftningarna som berör vård och stödinsatser i hemmet har inte fokus på individens säkerhet vid brand. Bostäder är utformade med förutsättningen att boende själva kan utrymma vid brand och vid fönsterutrymning aktivt kunna medverka och klättra på räddningstjänstens stegutrustning. Byggreglernas krav på självständig utrymning från bostäder och rätten enligt Socialtjänstlagen till stödinsatser som möjliggör kvarboende, trots funktionsnedsättning och svårigheter vid utrymning, riskerar att skapa farliga situationer.

Utifrån olycksutredningar inom projektgruppens räddningstjänster misstänks det vara en hög andel omkomna/skadade vid brand som haft olika typer av stödinsatser från samhället, men samlad nationell statistik saknas.

Det statliga bidraget från Boverket, stöd till nya seniorbostäder/trygghetsbostäder, kräver inga särskilda brandskyddsåtgärder, baserat på en bedömning av Boverket. En bedömning som fått kritik från MSB.

Arbetsmiljöverkets undantag för brandskyddsåtgärder gällande arbete i den enskildes hem belyses i rapporten, detta då arbetsgivaren inte har rådighet över arbetslokalen.

Bestämmelserna om sekretess innebär att samverkan mellan myndigheter kan upplevas svårt, men fungerande lösningar finns.

Biståndsbedömning/behovsprövning genomförs när en ny kund/brukare beviljas åtgärder av kommunen men den innehåller sällan brandförebyggande och brandskadereducerande åtgärder. Utgångspunkten är ofta att brukaren ska få en fungerande vardag och hjälpmedlen är baserade på samma grund. Brandsäkerhetsperspektivet ses i det arbete inte som giltig anledning till att få hjälpmedel utskrivna.

Det finns inte tydliga krav på släckredskap i bostäder.

Brandvarnare är effektiva givet att den boende kan uppfatta signalen och agera själv, men kravställning och effektivitet bedöms inte tillräckligt behandlad för de personer det här projektet studerat.

Portabel sprinkler bedöms vara samhälls-ekonomiskt lönsamt att installera hos särskilt riskutsatta personer inom ordinärt boende. Implementering kräver dock att sådan kan handlas upp enligt LOU och att det kan finansieras med bostadsanpassningsbidrag. Inget av de kriterierna bedöms uppfylla.

En jämförelse har gjorts med Norge som ses som ett föregångsland där flertalet svenska hinder har hanterats effektivt. I dag dör ca hälften så många i bränder i Norge jämfört med Sverige (per capita). Norges arbete började år 2012 med den statliga utredningen Trygg hjemme, där ett helhetsgrepp togs om dödsbrandsproblematiken.

Sverige bör gå i Norges fotspår och starta en offentlig utredning där ett helhetsgrepp tas kring tydliggörande av ansvar, sekretess, resursfördelning m.m. så att det nationella brandskyddsmålet på riktigt kan genomsyra lagstiftningen.

PROJEKTGRUPPEN

RÄDDNINGSTJÄNSTEN
STORGÖTEBORG

FINANCIERAD AV BRANDFORSK

Brandforsks verksamhet möjliggörs av stöd från olika organisationer i samhället. Läs mer om våra stödorganisationer på www.brandforsk.se